

heres an, et quando possint ingredi monasteria virorum, V, 100. Mulieres non possunt accusare, VI, 4.

MULTA fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem, IV, 71.

MULTITUDO peccans non est tota occidenda, VI, 333.

MUNUS etiam sponte oblatum nulla ratione accipere potest executor litterarum apostolicarum dispensationis matrimonialis, V, 605. Bene vero notarius, *ib.* Item, *ib.* Vide *Dona*. Munus simoniacum. Vide *Simoniae pretium*. Munera accipere non potest iudex, II, 28. Teneturque ad restitutionem receptorum, *ib.* Differentia inter xenium, et munus, 29. Et cur illud a iudice recipi possit, non vero munus, *ib.* Munera tradita, et accepta quando sint signum consensus in sponsalia, V, 320.

MUTARE CONSILIUM non potest quis in alterius præjudicium, VII, 80.

MUTATIO monetæ alia est intrinseca, alia extrinseca, IV, 338. In qua specie monetæ fieri debeat, si fit mutatio ejusdem, *ib.* Mutatio testamenti. Vide *Revocatio testamenti*. Mutatio ultimarum voluntatum ad pias causas factarum, an, a quo, et quomodo mutari possint in alium pium asum post mortem testatoris, IV, 549. Mutatio

sponsalibus superveniens an, et quando solvat sponsalia, V, 364. Quis, et quomodo judicari debeat de tali mutatione, *ib.* Quid juris in dubio, *ib.* Morbus incurabilis solvit sponsalia, *ib.* Quid de morbo gallico, *ib.* Item solvit notabilis deformitas corporis, *ib.* Necnon sterilitas sponsæ, aut impotentia sponsi, *ib.* Mutatio in bonis fortunæ an, et quando solvat sponsalia, 365. Etiam ob notabilem mutationem animi, et supervenientem infamiam solvuntur sponsalia, 366. Item ob morborum asperitatem, *ib.* Odiæ et discordias inter sponso, *ib.* Vel eorum consanguineos timenda, *ib.* Notabilis inæqualitas solvit quoque sponsalia, 368. Mutationes omnes sunt periculose, I, 203.

MUTILATIO in quo consistat, I, 507. Mutilatus manu nequit ordinari, imo ad abbatiam promotus deponitur, 508. Mutilans seipsum, aut sui mutilationem, sine justa causa procurans, fit irregularis, 510. Secus, si ex justa causa faciat se mutilari, 511. Vide supra *Irregularis*. Mutilatio in ecclesia fieri quando censeatur et privet asylo, V, 239. Mutilatio quid, VI, 351. Inducit irregularitatem, *ib.* Etiam respectu consulentium, mandantium, etc., *ib.* Requiritur tamen, ut membrum penitus sit separatum a corpore, *ib.* Quid juris de mutilatione membri minus principalis, *ib.*

N

NATI ex libero ventre quid juris habeant et importent, V, 451.

NATIVITAS Christi, si in diem Veneris cadit, ejurare debent fratres minores, non item cæteri christiani, V, 196.

NATURA et jura nihil faciunt frustra, VII, 76.

NATURALES liberi, qui, IV, 556.

NAUFRAGANTIUM bona spoliantes qualiter puniantur, VI, 407.

NECESSITAS. Lex magis subvenit illi, qui facit actum ex necessitate, quam ex voluntate, III, 183. Necessitas extrema facit rem alienam communem, VI, 413. In ea licet alienum subripere, nisi dominus sit in pari necessitate, *ib.* Necessitas gravis non reddit licitum accipere alienum, 414. Necessitas facit licitum quod non est licitum in lege, quomodo intelligendum, VII, 8. Necessitas non habet legem, 54. Propter necessitatem concessa non debent trahi in exemplum, 170. Cessante necessitate iterum cessant, *ib.* Necessitas in casu receditur a regulis juris communis, IV, 432. Limitatur hoc, 433. Necessitas qualis requiratur, ut episcopus dispensare valeat super impedimentis matrimonii, V, 553.

NEGARE etiam cum juramento quando liceat, V, 307. Negare factum verum quando quis possit, VII, 143.

NEGATIO quando reddat rem dubiam, et quando non, IV, 399. Negationes sunt triplicis generis quarum aliquæ probari possunt indirecte, non autem omnes, II, 520. Per negationem res fit dubia, 518.

NEGATIVA utrum quandoque probari possit, ac debeat, II, 520. Nulla negativa potest probari directe, *ib.* Negativa facti, quæ, 521. Est duplex, pura et coarctata, *ib.* Harum posterior potest probari indirecte, non prior, *ib.* Negativa quandoque includit affirmativam, et hæc potest probari, *ib.* Negativa juris, quid, *ib.* Hæc potest probari indirecte, *ib.* Negativa qualitatis, quæ, *ib.* Ita potest ac debet probari ab allegante, *ib.* Omnis negativa potest probari indirecte, excepta negativa facti pura, *ib.*

NEGLIGENTIA ut sic, et negligentia prælatorum, quid, I, 424. Negligentia quorumcumque prælatorum est supplenda, *ib.* Ac ordinarie per immediatum superiorem, *ib.*, 430. Fallit hoc in certis casibus, 424, 431. Negligentia prælatorum generaliter contingit duobus modis, 424. Quibus modis deprehendatur, 425. An universaliter potestas episcopi propter ejus negligentiam devolvatur ad archiepiscopum, 425. Quid agendum in casu negligentiae episcopi, 426. Lex de supplenda negligentia prælatorum spectat ad materiam pro-

hibitoriam, *ib.* Enumerantur casus, in quibus per archiepiscopum suppletur negligentia episcopi, *ib.* Negligentia episcopi exempti suppletur solum per Papam, 425. Quomodo suppletur impotentia episcopi, *ib.* Negligentiam iudicis secularis potest supplere ecclesiasticus, non tamen contra, 431. Qua ratione sit supplenda negligentia regum christianorum circa administrationem regni sui, 432.

NEGIGERE, quod communiter possidetur, naturale vitium est, III, 13. Negligens in præsentandis rescriptis, quando quis dicatur, I, 226. Negligens sibi imputare debet quod neglexit, VII, 181.

NEGOTIATIO quid, III, 392. Quomodo, et quare prohibeatur clericis, *ib.* Non potest exerceri sine periculo peccati, *ib.* Clerici negotiantes tenentur ad vectigalia, et gabellas, V, 281.

NEGOTIUM seculare quid, V, 300. Quale, et quomodo prohibetur clericis et monachis, *ib.* Negotio ad se non pertinenti se immiscens. Vide *Immiscens*. Negotiorum gestor, quis, et quomodo differat a procuratore, II, 86.

NEQO potest dare quod non habet, IV, 460.

NEOPHYTUS, quis, I, 357. Prohibetur eligi, atque ordinari in episcopum, *ib.*

NIGRUM quandoque est generalius Rubro, II, 440.

NIHIL potest dare, qui nihil habet, I, 321. Nihil censetur actum, cum aliquid superest addendum, 492, III, 86.

NISI: hæc dictio aliquando capitur non exceptive, sed determinative, II, 469. Est exceptiva, III, 415.

NOBILES qui reputentur in ordine ad obtinendam dispensationem, V, 566. Nobiles qui se asserunt oratores, quid debeant probare, 607. Et quid, si dicant, se esse de nobili genere procreatos, 608. Nobiles fiunt professores docendo viginti annis, VI, 139. Nobiles et illustres non per se, sed per procuratores in iudicio litigant, VII, 152.

NOBILITATEM et dignitatem mariti uxor sequuntur et liberi, V, 462.

Nobilitati statuta in ecclesiis cathedralibus an derogetur per brevia apostolica? et quomodo, *ib.*

NOCERE. Quod nemini nocet, et sibi prodest, nulli prohibetur, VII, 131.

NOMINA quid, IV, 140. Possunt emi et vendi, *ib.* Nomina et verba quomodo intelligenda, VII, 185.

NOMINATIO triplex; et quid sit nominatio solemnitas, I, 317. Hæc in pluribus differt ab electione et postulatione, *ib.* Per nominationem acquiratur nominatio, 318. Primo nominatus censetur cæteris dignior, *ib.*

NON entis nullæ sunt qualitates, III, 284. Paria sunt, non esse et esse nullum, *ib.* Non esse, non apparere, paria sunt, 69. Vide *Nullum*.

NOS cur principes et prælati se scribant, VII, 97.

NOTARIUS, quis, III, 81. Vocatur etiam tabel-

lio scribarius, etc., *ib.* Ex parte notarii plura requiruntur ad validitatem instrumenti publici, 84. Nempe ut legitime sit creatus, ac per se sciat actum, *ib.* Debetque subscribere nomen suum, addendo, qua auctoritate sit notarius, *ib.* An etiam debeat addere signum sui notariatus, *ib.* Narbonæ et in quibusdam aliis locis hoc non fit, *ib.* Notarius debet esse rogatus a partibus, 85. Id attendat ut semper servet eandem formam subscriptionis, etc., *ib.* Notarius, vel alius ad scribendum testamentum alienum vocatus, nequit sibi adscribere hæreditatem, aut legatum, sub poena falsi, etc., *ib.* Notari publici testimonio statur de gestis a seipso, 22. Quid, si testis asserat, se non ita dixisse, sicut notarius scripsit in instrumento, *ib.* Notarius conficiens protocollum debet esse rogatus a partibus, ac se per audire negotium, ut probet, III, 86. Notarii protocollum, cui aliqua ex requisitis desunt, facit semiplenam probationem, 87. An unus notarius possit in publicam formam redigere instrumentum juxta notas, in protocollo alterius repertas, 88. Notarius dum vivit, non potest alteri notario committere completionem publici instrumenti, sed ipsemet debet illud complere, *ib.* Nihil addendo, aut diminuendo, quam in protocollo continetur; et quomodo istud sit intelligendum, *ib.* Si duo, vel tres notarii de eodem instrumento fuerint rogati, an tunc unus eorum possit inde instrumentum levare, *ib.* Mortuo priore notario, qui protocollum fecit, potest alius istud in publicam formam redigere, concurrentibus tamen certis conditionibus, *ib.* Nimirum si prior mortuus est naturaliter, aut civiliter, *ib.* Fiatque illud ad petitionem illorum, quorum interest, etc., *ib.* Et accedat auctoritas iudicis ordinarii, vel delegati, *ib.* Et prioris protocollum redigat in formam publicam, *ib.* Atque istud præstet fideliter, *ib.* Et iudex de præmissis summarie cognoscat, *ib.* Notarius protocollum penes se habere debet, *ib.* Schedules a notario scriptæ, an faciant plenam fidem, *ib.* Quid de schedulis notarii adeo abbreviatis, ut voluntatem partium perfecte non expriment, 90, 87.

Notarius conficiens instrumentum publicum, debet legitime esse creatus, 323, 84. Potestatem creandi publicos notarios, qui habeant, *ib.* Instrumentum a notario publico confectum, an valeat extra territorium ejus, a quo constitutus est, *ib.* Notarius a Papa, vel imperatore creatus quæ instrumenta, spectato jure communi, conficere possit, 123. De consuetudine, si notarius imperialis conficiat instrumentum in terris Ecclesiæ probat; et e contra, 124. Clericis in sacris es prohibetur, officium notariatus exercere in causis profanis: non tamen redditur instrumentum in validum, si secus attentetur, *ib.* Instrumenta confecta per notarium putativum, an valeant, *ib.* Bonum est argumentum a teste ad notarium publicum, et e contra, *ib.* Si notarius ille putativus habet titulum coloratum sui officii, valent ins-

trumenta ab eo confecta, 125. Secus, si non habeat titulum coloratum, sed ipsemet se ingressit officio notarius, *ib.* Datur disparitas aliqua inter testem et notarium publicum, 126. Valent instrumenta confecta per notarium, qui ingressus est in quasi possessionem notariatus, sciente et patiente superiore, etc, *ib.* An valeant instrumenta confecta per notarium legitime creatum, sed postea condemnatum de falso, *ib.* Instrumenta ab eo facta ante condemnationem valent, *ib.* Secus dicendum de instrumentis, post suam condemnationem confectis, *ib.* Instrumentum si habeat plura capitula, et in uno horum sit admixta falsitas, ob quam postea notarius damnatur, probabiliter reprobatur in totum, *ib.* Ob raturam manu ejusdem notarii factam, aut de qua ipsemet attestatur, etc., non vitiatur instrumentum, 336. Præsumitur pro notario publico, quod fideliter officium suum exercuerit, donec contrarium probetur, 152. Notarius publicus non est necessarius ad testamentum solemne strictum, IV, 391. Neque ad solemne nuncupativum, 393. Notarius publicus an, et quomodo prohibeatur esse clericus, V, 300. Notarius ante omnia creari debet ad processum criminalem; quare et quomodo, VI, 62.

NOTITIA de morte conjugis prioris, qualis requiratur ad secundas nuptias, V, 534. Notitia de nullitate prioris matrimonii requiritur ad revolvendum matrimonium, 659.

NOTORIUM, quid dicatur, III, 353. Ob notorietatem facti non admittitur appellatio, 352. Notorium inducunt acta in iudicio; et quomodo, II, 198. Notorium, quibus modis aliquid fiat, 400. Notoria non indigent probatione ulteriori, 519. Allegatio notorii, est probatio probata, *ib.* Istud procedit in notorio facti permanentis: secus in notorio facti transeuntis, *ib.* Ad notorium facti permanentis, quid requiratur, 520. Notorium quomodo differat a manifesto, *ib.* Explicatur cap. *De hoc, de Simonia, ib.* Instrumentum inducit notorium, facitque rem manifestam; et quare, III, 128. Notorium quid, et quotuplex, 398. Sumitur subinde pro manifesto, quamvis differat ab eo, et plus dicat, VI, 42. Varietas notorii, 43. Quot fit coram majori parte communitatis, notorium facti est, *ib.* Si communitas magna est, non est necesse ad notorium facti, ut fiat coram parte populi communitatis, *ib.* Vel majori parte populi totius loci; sed sufficit, si fiat coram majori vicinia, parochiæ, collegii, monasterii, *ib.* In præsentia tamen sex hominum, *ib.* Notorium crimen, vel delictum puniri potest, non servato juris ordine, *ib.* Non requiritur ad id accusator, nec denunciator, 44. Nec potest recusare iudex, *ib.* Neque requiruntur testes ad probandum delictum, bene vero ad probandam notorietatem, *ib.* Neque requiritur citatio, *ib.* Nec solemnitas in ferenda sententia, *ib.* Quæ tamen fertur, *ib.* In notorio crimine non datur appellatio, *ib.* Hoc crimen ut sine ordine puniri valeat, requiritur

ut sit proprie notorium, 45. Et de notorietate legitime constet, *ib.* Sicut etiam de malitia delicti, *ib.* Consultum etiam est, ut non puniatur sine citatione, et sententia, *ib.*

NOVALIA proprie et improprie quid, IV, 611. Item, 629. Decimæ novalium spectant ad parochum, *ib.* Exceptis novalibus regularium, utpote de quibus regulares non solvunt decimas, 630. Item, 611. Si novalia in confinio duarum parochiarum existunt, decimæ inter parochos erunt dividendæ, 630. Novalium intra nullius parochiæ limites existentium decimæ ad episcopum pertinent, *ib.* Privilegium percipiendi decimas non extenditur ad novalia, *ib.* Privilegium percipiendi decimas etiam novalium, quomodo intelligendum, 631. Privilegium eximens a solutione decimarum extenditur etiam ad novalia, *ib.*

NOVITATES plerumque pariunt discordias, I, 203.

NOVITIATUS durare debet per annum integrum, V, 23. Limitatur in ordinibus militaribus, et societate Jesu, 24. Annus novitiatus debet esse completus de momento in momentum, *ib.* Solvitur obiectio, et ostenditur, quod non sit necesse differre professionem in diem finito anno sequentem, 25. Novitiatus annus debet esse continuus, 26. Si novitius per unicum diem vel horam interrumpit annum, debet de novo incipere, *ib.* Non item, si de et sub obedientia superioris etiam diu moretur extra monasterium, *ib.* Neque si tempore novitiatus infirmetur, 27. Novitiatus tempore nihil potest donari monasterio de bonis novitii, 30.

NOVITIUS gaudet privilegio fori clericorum, II, 235. Novitius grave crimen committens, coram iudice ecclesiastico conveniendus est, *ib.* Et quid, si dimisso habitu redeat ad sæculum, 235. Novitii testari possunt, et quomodo, IV, 460. Veniunt nomine religiosorum, et gaudent eorum privilegiis, 572.

Novitorium renuntiationes sunt nullæ, ac irritæ, nisi fiant cum licentia episcopi, etc., II, 24. Istud tamen locum non habet in testamentis, et codicillis; et cur, 25. Novitiis ante professionem abeuntibus, ut omnia sua restituantur, potest episcopus compellere regulares, *ib.* Novitorium libertas, jura, et privilegia, V, 27. Novitii pro libitu deserere possunt religionem, *ib.* Etiam si firmiter permanere proposuerint, *ib.* Item etiam si in ea permanere voverint, si bona fide iudicant hunc statum sibi minus idoneum esse, 28. Ex sola levitate, vel causa irrationabili deserens religionem novitius peccat graviter, *ib.* Novitius sine justa causa ejici non potest, 29. Quid si ejiciatur, *ib.* Novitii gaudent privilegiis religionis, quam intrarunt, *ib.* Recitantes soli horas in choro satisfaciunt obligationi professorum, *ib.* Novitius tempore novitiatus retinet beneficium, *ib.* Tempore novitiatus per alium beneficii functiones præstare debet, *ib.* Novitio egredienti, vel ejecto, omnia quæ secum tulit, restitui debent, *ib.* Du-

rante probatione de bonis ejus nihil potest donari monasterio, *ib.* Limitatur in re modica et consuetis honorariis, *ib.* Habitus non restituitur novitio egredienti, sed pretium ejus, 31. Limitatur, *ib.* Novitiorum obligationes, *ib.* Novitii nec ad tria vota, nec ad regulam sub culpa tenentur, *ib.* Bene tamen ex honestate et decencia, *ib.* Ac sub pœna, *ib.* Novitius, religionem deserens non tenetur ad expensas a monasterio factas, 32. Nisi de solutione earum fuerit pactum, aut ex consuetudine, *ib.* Novitiorum renuntiatio. Vide *Renuntiatio novitiorum.* Novitiorum testamentum non subest decreto Tridentino, 33. Novitius non tenetur facere testamentum; potest illud facere omni tempore, 34. Novitiorum magister. Vide *Magister novitiorum.* Novitiis ab intestato quis succedat, V, 34.

NUBENTES LIBERI sine consensu parentum an, et quando hæreditari possint, IV, 490.

NULLITAS actus in contrarium gestæ inducta per legem an sit pœna, I, 130. Nullitas sententiæ. Vide infra *Oppositio nullitatis sententiæ.* Nullum de jure non præstat impedimentum, VII, 121.

NULLUM. Quod nullum est, nullum producit effectum, II, 231, 520, III, 284, 336. Paria sunt, non esse, et nullum esse, 284. Nulla, sunt alia ipso jure, alia annullanda, VII, 52.

NUMERUS CANONICORUM qui esse possit, ac debeat, IV, 27. Quando dimmi possit, 28.

NUMERUS PLURALIS consistit in duobus, nisi plura expresse requirantur, VII, 96.

NUMMI non veniunt sub nomine auri, vel argenti, VII, 173.

NUNDINÆ alicubi diebus festis de consuetudine celebrantur, II, 314. Consuetudines tamen hujusmodi sunt moderandæ, *ib.*

NUNTIATIO NOVI OPERIS quid, a quo, quomodo, quando, ubi, et cui fieri possit, ac debeat, VI, 486. Fit circa sola futura, nondum perfecta, opera nova, *ib.* Novum opus, et præsens, quid, *ib.* Nuntiatio novi operis fieri potest a quovis, etiam privato, cujus interest, *ib.* Verbis, factu lapilli, vel per prætorem, 487. Quid horum modorum sit melior, *ib.* Ad nuntiationem non requiritur certa verborum forma, potestque fieri per substitutum, *ib.* Et quovis die, etiam feriato, *ib.*

Contra quemvis, etiam proprium superiorem, *ib.* Sive in suo, sive in alieno in præjudicium alterius ædificet, *ib.* Datur etiam contra ædificantes ædificium vium, nisi de licentia episcopi erigatur, 488. Fit ex tribus causis: et quibus, *ib.* Nuntiatio novi operis quos effectus pariat, *ib.* Cui nuntiatur novum opus, illico tenetur desistere ab ædificio, vel propriis expensis destruere quod post nuntiationem ædificavit, *ib.* Sive dein juste, sive injuste ædificavit, *ib.* Quin etiam ante cognitionem judicalem, num jure ædificatum sit, destruere debet ædificium, *ib.* Hinc debet expectare post nuntiatum opus per tres menses, *ib.* Si quis in eo, quod possidemus, ædificat, possimus id propria auctoritate etiam per vim impedire, aut destruere, 489. In suo proprio ædificantem nemo ante nuntiationem violenter impedire potest, *ib.* Bene vero post illam, *ib.* Nuntiatio novi operis an, et in quibus casibus careat effectu, *ib.* Caret, si nuntiatio est manifeste injusta, *ib.* Si est periculum in mora, 490. Si nuntians cautionem recipiat, et nuntiationem remittat, vel e adhuc integra moriatur, *ib.* Si recuset deponere juramentum calumniæ, 491. Vel si intra trimestre non probat suum præjudicium, *ib.* Vel si iudex nuntiationem legitime remittit, 491. Nuntiatio novi operis facta an, et quando vi impedire possit ædificare perentem, vel violenter destruere ædificatum, 489.

NUNTIUS, si non intromittatur in civitatem ad faciendam ibi citationem, quid agere possit, II, 265. Vide supra *Citatio quid.* Nuntii apostolici, qui, et a quo constituantur, I, 573. Et quales ad id muneris deputari soleant, *ib.* Nuntii apostolici cum potestate legati a latere missi, an eandem cum his potestatem habeant, 578. Nuntio asserenti, se ex iudicis mandato citare, an sit credendum, II, 260. Quid si nuntius affirmet, se citasse; et reus neget se citatum fuisse, *ib.*

NUPTIÆ terram replent, virginitas cœlum, I, 513. Nuptiæ secundæ. Vide *Secundæ nuptiæ et Secundarum nuptiarum benedictio, et Pœna secundarum nuptiarum.* Nuptias et convivia debent evitare clerici, III, 394.

NUTRERE PROLEM, seu liberos, quamvis quivis conjux teneatur, V, 73.

O
OBEDIENTIA, ut est virtus specialis, quid, II, 41. Ejus obiectum, quod, *ib.* Dividitur in specialem et generalem, *ib.* Obediencia, ut est virtus specialis, est major omni virtute morali, *ib.* Ac præponitur vietis: et cur, 42. Obediencia consistit in tribus, *ib.* Nempe in reverentia superiori exhibenda, *ib.* In mandato ejus suscipiendo, *ib.* Ac in iudicio subeundo, *ib.* Obediendum est supe-

rioribus præcipientibus in dubio, an liceat actus, 42. Secus, quando constat, id esse contra Deum, quod præcipitur, *ib.* Declaratur istud exemplo militum Christianorum, sub Juliano Apostata servientium, *ib.* Mandato superioris, etiam oneroso, humiliter est obediendum; et toleranda correctio etiam injusta, 43. Cui magis sit obediendum ex duobus superioribus contraria præ-